

Йодловська А. І.,

аспірантка кафедри української мови

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ ОПИС ПРИКМЕТНИКІВ ІЗ ПЕРЦЕПТИВНОЮ ОЗНАКОЮ

Анотація. Результати перцепції містять інформацію про онтологію буття, отриману людиною за допомогою когнітивних механізмів свідомості. Перцептивна лексика відіграє важливу роль у формуванні мовної картини світу. У статті аналізуються та порівнюються дані експериментального дослідження та лексикографічного опису прикметників у словниках української, російської та англійської мов. У психолінгвістичному дослідженні було виявлено більше 7 000 одиниць, які пов'язані з певним видом відчуття. Таким чином, психологічний експеримент показав, що значна частина прикметників позначає ознаки, які людина сприймає через перцептивні канали. Серед них більше 100 прикметників, які, на думку респондентів, називають ознаки, які мовці сприймають на запах. Особливу увагу у нашій роботі приділено сприйняттю запаху, оскільки це складний модус, який не має засобів для об'єктивізації. Для його позначення здебільшого використовують прикметники інтенсивності (*різкий*) чи суб'єктивної оцінки з погляду реципієнта (*присмний, неприсмний*). Дефініції у тлумачних словниках найчастіше будуються через синонімію або внутрішні відсилки, що призводить до малоінформативності словникової статті.

У статті ми виділили референти для прикметників, які опитуванні сприйняли за допомогою перцептивної ознаки «запах» і віднесли їх до певних тематичних груп, таких як, «*фрукти та ягоди*», «*овочі*», «*напої*», «*тварини*», «*хімічні речовини*», «*їжа*», «*парфумерія*», «*рослини*» та власне групу на позначення запаху. Ми побачили, що лексикографи не завжди використовують перцептивну ознаку у словникових дефініціях, хоча вона є релевантною та сприяє кращому розумінню об'єкта. Багато прикметників, які респонденти сприймають за перцептивною ознакою «запах», у словникових дефініціях не маркуються.

Дослідження лексики з перцептивною ознакою є актуальними, оскільки існує проблема експлікації семантики слів з чуттєвим компонентом.

Ключові слова: модус «запах», дефініція, лексичне значення, психолінгвістичний експеримент.

Постановка проблеми. Психолінгвістика – це галузь мовознавства, яка вивчає особливості змістової сторони мови у зв'язку з мисленням і суспільним життям колективу як необхідна умова проникнення в природу лінгвістичних одиниць і закономірностей їх функціонування [1, с. 230]. Головними завданнями психолінгвістики є вивчення психологічних аспектів мови, аналіз мовного розвитку у зв'язку з розвитком особистості. Пізнання навколишнього світу починається з чуттєвого сприйняття за допомогою п'яти органів чуття (зору, нюху, дотику, смаку, слуху). Важливим постає питання вербалізації особливостей навколишнього світу в мові. Перцептивна лексика є результатом взаємодії людини зі світом та містить інфор-

мацію про цей світ. Дослідження перцептивної лексики є психологічного та лінгвістичного характеру водночас.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Із всього спектру сенсорного сприйняття найменше уваги приділялось сприйняттю запаху. Одоративна лексика вивчалася в різних аспектах Л. Лаєнко, А. Житковим, І. Рузіним, проте порівняння дефініцій із семантикою запаху та результатами психолінгвістичних досліджень не було здійснено раніше. Як зазначає М. Жуйкова, «результати психологічних експериментів дозволяють суттєво доповнити, а часом і уточнити інформацію про лексичне значення мовних одиниць, структуру полісемії, релевантність певних значень для мовної свідомості носіїв мови» [2].

Лексикографічні описи прикметників перцептивного сприйняття є здебільшого малоінформативні та не дають уявлення про позначувану якість чи предмет, через ігнорування перцептивної ознаки у структурі дефініцій. Дж. Міллер і Ф. Джонсон-Лерд у своїй праці «*Language and Perception*» підкреслюють, що люди сприймають світ під впливом того, як вони про нього говорять. Щоб визначити значення мовних форм, люди спираються на перцептуальні дані. Когнітологи вважають, що необхідно звертатися до аналізу лексичної семантики, вивчати кореляції між словом і відчуттям, досліджувати шлях від відчуття до значення лексичної одиниці.

Мета статті полягає у порівнянні даних експериментального дослідження та лексикографічного опису тих самих прикметників.

Виклад основного матеріалу. Ми звернулися до праці М. Колбневої та Ю. Александрова «*Органы чувств, эмоции и прилагательные русского языка: Лингво-психологический словарь*», щоб ознайомитися з результатами ґрунтовного психолінгвістичного експерименту. Лінгво-психологічний словник – це новий тип словника, зміст якого заснований на результатах психолінгвістичних досліджень. У цих дослідженнях використовується матеріал експериментів в яких взяли участь 474 особи. Словник охоплює всі прикметники сучасної російської мови, які були вибрані зі «*Словаря русского языка*» за редакцією А. Євгенєвої (1999).

Як зазначають автори у передмові, «на відміну від інших словників, лінгво-психологічний словник містить дані про те, який орган чуття використовує людина при сприйнятті тої характеристики, яка позначена кожним досліджуваним прикметником, а також чи викликає прикметник позитивні чи негативні емоції» [3, с. 8]. Для багатьох прикметників є значні варіації того, з яким органом чуття пов'язують респонденти позначені прикметником характеристики та емоційної конотації слів.

Зміст словника заснований не на особистому досвіді авторів, а є результатом збору й аналізу відповідей груп респондентів.

У першій частині словника розглядаються прикметники, які не пов'язані з відчуттями (8 302 прикметники). Їх оцінювали 44 людини. Якщо більше ніж 31 людина відповіла, що цей прикметник не пов'язаний із відчуттями, то цей прикметник відносився до відповідної групи слів (не пов'язаний з відчуттями).

У другій частині словника подані 7 616 прикметники, які пов'язані з тим чи іншим відчуттям (зором, дотиком, смаком, слухом, нюхом). Для них наведена інформація про зв'язок з відчуттями загалом, а також про зв'язок з кожним із п'яти органів відчуття. Число прикметників, які були сильно пов'язані з певним типом відчуття, було підкреслено лінією, а помірно пов'язані з типом відчуття – пунктиром. Якщо число не підкреслене, то прикметник не пов'язаний з жодним типом відчуття.

У дослідженні взяли участь 119 студентів і додатково 12 студентів брали участь в розширеному варіанті дослідження. Лексеми розділили на 75 серій, в кожній серії було представлено 101 або 102 прикметники. На екрані з'являлось одне із п'яти тверджень: цю характеристику я оцінюю на слух, зором, на смак, на дотик чи за запахом. Респонденти виконували завдання на комп'ютері, обираючи відповіді «ТАК» або «НІ», якщо згодні чи не згодні з твердженням для певного прикметника. Кожен учасник проходив 25 із 75 серій (5 серій із твердженням про сприйняття ознаки зором, 5 – запахом, 5 – слухом, 5 – дотиком, 5 – смаком). Кожна людина оцінювала 2 538 чи 2 539 прикметників.

Наприклад, для прикметника *мелкий* вміщено такі результати: цю характеристику 10 осіб оцінюють зором, 1 людина не пов'язує цю ознаку з цим відчуттям, ніхто не вказав про зв'язок з запахом (0/11) та слухом (0/11), 6 людей оцінюють дотиком і 6 людей не пов'язують із ним, 1 людина з 11 пов'язує зі смаком (1/11).

Словник надає інформацію і про міру зв'язку з типами сприйняття. Якщо 28–30 людей з 44 відзначили, що цей прикметник невідомий або не пов'язаний з відчуттями, то зв'язок із відчуттями слабкий, від 17 до 27 – середній, більше 28 людей – сильний.

Третя частина містить дані про емоційність (вираження відчуття приємно-неприємно) 475 прикметників, пов'язаних з різними відчуттями. Дані представлено окремо для вибірки молодих (97 людей) і людей похилого віку (33 людини).

Четверта частина словника містить інформацію про суб'єктивну оцінку віку розуміння 475 прикметників, для яких у третій частині словника є інформація про емоційність. Суб'єктивний вік розуміння – це вік, у якому, на думку людей, вони почали розуміти ці прикметники.

Результати показали, що кількість прикметників, які пов'язані з оцінкою результатів найбільш диференційної поведінки (яка базується на переважному використанню зору), переважає кількість прикметників, які базуються на органах відчуття, які формуються рано: слух, запах, смак, дотик.

Окреме місце в дослідженні зайняв аналіз прикметників, які пов'язані з чуттєвістю шкіри рук, шкіри тіла та невизначеними шкіряними відчуттями.

У дослідженні брали участь 62 людини, які аналізували 120 прикметників. До групи прикметників, які пов'язані з високо диференційними рухами (шкірою руки), входить 54 прикметника, 17 прикметників – не пов'язані зі шкірою тіла та 49 є невизначеними.

Таким чином, психологічний експеримент показав, що значна частина прикметників позначає ознаки, які людина сприймає через перцептивні канали. На основі першого етапу дослідження 8 302 прикметники із 15 918 були віднесені до групи, яка не пов'язана з відчуттями. Інші 7 616 були використані для другого етапу.

Ми вирішили проаналізувати групу прикметників, яку більшість респондентів віднесли до ознаки, яку вони сприймають на запах. Таким чином, нам вдалося відібрати більше 100 прикметників і розподілити ці прикметники за референтними властивостями. Ми отримали декілька груп.

Першу групу складають слова, які позначають **прості речовини та хімічні речовини**, наприклад, *аміачний, газовий, спиртової, хлорний, хлорирований, ацетоновий, бензинний, валерьяновий, йодний, канифольний, коксовий, нафталиновий, нефтяной, ментоловий*.

Друга група включає прикметники, які позначають **властивості або ознаки фруктів і ягід**, наприклад, *ананасовий, апельсиновий, виноградний, земляничний, лимонний, малиновий, персиковий, сливовий, яблочний*.

Невелику кількість прикметників ми віднесли до третьої групи **«овочі»**, наприклад, *овощной, томатный, картофельный*.

Четверту групу складають слова, що називають **здебільшого алкогольні напої**, наприклад, *винный, алкогольный, пивной, спиртной, шампанский*. Проте, ця група представлена і **безалкогольними**, наприклад, *чайный*.

У п'ятій групі ми об'єднали прикметники на **позначення їжі**, зокрема страв або продуктів приготування, наприклад, *бобовый, грибной, икорный, молочный, мясной, пельменный, рыбный, салатный, свиной, свиначий, сливочный, хлебный*. Серед цієї групи було представлено лише одне найменування десерту: *зефирный*. Крім того, до цієї групи відносимо прикметники суб'єктивної оцінки їжі, наприклад, *аппетитный, вкусный* та слова *кондитерский, кулинарный, пищевой, сладостный, фруктовый*. Спосіб приготування їжі включає прикметники *жареный, пекарный* і якісні характеристики їжі, наприклад, *гнилой, спелый, тухлый, протухлый, плесневой, подгорелый, горелый*.

До шостої групи віднесли слова, які позначають **рослини**, наприклад, *акациевый, ивовый, калиновый, лавандовый, ландышевый, липовый, можжевельный, мятный, пихтовый, пшеничный, розмаринный, рябиновый, ромашковый, силосный, сосновый, травный, травяной, тюльпаный, фасолеый, фиалковый, хвойный, цветочный, цветущий, чайный, черемуховый, черносморodinный*. Ця група виявилася найбільшою за кількістю лексем.

Також представлена група на позначення **власне сприйняття запаху**. Серед цих лексем знаходимо позначення приємного запаху, наприклад, *ароматный, благоуханный, душистый, освежительный, пахучий та неприятного, наприклад, вонючий*. Інтенсивність запаху позначена лексемою *резкий*. Прикметники з семантикою впливу запаху на людину представлені лексемами *дурманный, одуряющий*.

До восьмої групи ми віднесли **позначення запаху тварин**, наприклад, *кошачий, куриный, псинный, свиной, свиначий, рыбный, собачий, щенячий*.

Дев'ята група складає прикметники на позначення **місця запаху**, наприклад, *болотный, болотистый, конюшенный, лесной, туалетный*.

До десятої групи ми віднесли лексеми, які стосуються *запаху диму та сигарет*, наприклад, *курительный, курящий, никотинный, табачный* і стану людини, наприклад, *перегарный, потный*.

Позначення *парфюмерії та косметики* було представлено лише однією лексемою *одеколонный*.

Деякі лексеми ми віднесли до двох груп, оскільки референ-том може бути не одна реальність, наприклад, *чайний*, референ-том виступає або рослина, або сам напій, чи *валерьяновый*, референ-том якого може бути або рослина, або речовина: *валер'янові краплі*.

Звернімося до питання, чи відображається перцептивне сприйняття запаху в дефініціях вибраних із словників трьох мов.

Прикметники на позначення *хімічних речовин* містять позначення запаху, яке представлено суб'єктивною оцінкою (*неприятный*), впливом на людину (*едкий*), вказівкою на прототип (*мятный* запах, smells of mint) та інтенсивністю (*сильный*), наприклад, *аммиачный* – относящийся к аммиаку, *аммиак* – бесцветный газ с едким неприятным запахом (БАС, т. 1, с. 118), *ментоловый* – относящийся к ментолу; *ментол* – прозрачное кристаллическое вещество с сильным мятным запахом; употребляется в медицине, парфюмерии и кондитерском деле. (БАС, т. 6, с. 836), *menthol* – a substance that smells and tastes of mint, used to give cigarettes and sweets a special taste (LD). У структурі інших дефініцій запах не представлений, наприклад, *йодный* – относящийся к йоду; *йод* – химический элемент; кристаллы черновато-серого цвета с металлическим блеском, раствор этого вещества в спирте, употребляемый в медицине (БАС, т. 5, с. 606).

У структурі дефініцій на позначення *фруктів* перцептивна ознака представлена здебільшого позначенням смаку та зору, запах фрукту представлений лише лексемами *ароматный* і *запахный* у словниках української та російської мови, на позначення апельсину, в інших дефініціях ознака запаху не вербалізувалася, наприклад, *лимонный* – относящийся к лимону, лимонам, свойственный им; *лимон* – субтропическое вечнозеленое цитрусовое дерево из сем. рутовых с желтыми, кислого вкуса плодами (БАС, т. 6, с. 226), *апельсин* – крупный шарообразный ароматный плод с толстой мягкой кожурой оранжевого цвета и сочной мякотью, состоящей из нескольких долек. (БАС, т. 1, с. 163), *запахный*, соковитий плід цього дерева жовтогарячого кольору (СУМ, т. 1, с. 54), *orange* – around fruit that has a thick orange skin and is divided into parts (LD), *виноград* – южное вьющееся кустарниковое растение с усиками, лопастными или надразными листьями, с сочными плодами (ягодами в гроздьях) (БАС, т. 2, с. 380).

У визначеннях *овочів* ми не знайшли жодної дефініції на позначення запаху, *картофельный* – относящийся к картофелю; *картофель* – растение, клубни которого, богатые крахмалом, употребляются в пищу (БАС, т. 5, с. 841), *томатный* – относящийся к томатам; приготовленный из томатов; томат – помидор (БАС, т. 15, с. 590), *помидор* – однолетнее овощное растение сем. пасленовых с красными или желтыми съедобными плодами (БАС, т. 10, с. 1183).

Тематична група *«напій»* представлена позначенням запаху (*ароматный*), прототиповим запахом (с характерным хмелевым запахом), наприклад, *чайный* – относящийся к чаю – растению (БАС, т. 17, с. 750), *чай* – высушенные и особо обработанные листья южного вечнозеленого деревца или кустарника, на которых настаивается ароматный напиток; ароматный напій

настоянный на листьях такого растения (БАС, т. 17, с. 746), ароматный напій (СУМ т. 11, с. 264), *пивной* – относящийся к пиву, предназначенный для него; *пиво* – слабоалкогольный пенящийся напиток с характерным хмелевым запахом, изготавливаемый преимущественно из ячменного солода с добавлением хмеля (БАС, т. 9, с. 1164).

В багатьох випадках запах не есплікувався, наприклад, *винный* – см. вино; *вино* – алкогольный напиток, обычно приготовленный из сока виноградных ягод (БАС, т. 2, с. 378), *шампанское* – высокосортовое игристое виноградное вино (обычно употребляемое в торжественных случаях) (БАС, т. 17, с. 1261).

Тематична група *«їжа»* не вербалізує ознаку запаху: *зефирный* – легкий, нежный; *зефир* – сорт легкой фруктовой пастилы (БАС, т. 4, с. 1221), *мясной* – относящийся к мясу; *мясо* – туша или части туши животных, употребляемые для пищи; кушанье, приготовленное из части туши (БАС, т. 6, с. 1449), *пельменный* – относящийся к пельменям, пельменю; *пельмени* – кулинарное изделие в виде маленьких пирожков из пресного теста с мясной (реже рыбной или овощной) начинкой; кушанье из этого изделия, приготовляемое варкой (БАС, т. 9, с. 370). Виняток становлять слова *тухлый* і *гнилой*, наприклад, *тухлый* – протухший, с дурным, резким запахом гниения, разложения (БАС, т. 15, с. 1170), *тухлый* – зіпсований, з неприємним різким запахом гниття, розкладу (про харчові продукти) (СУМ, т. 10, с. 330), *гнилой* – испорченный или разрушенный гниением; гниющий, разлагающийся. О пище, воде. Испорченный, тухлый, затхлый, несвежий. (БАС, т. 3, с. 178).

У структурі тематичної групи *«рослини»* запах представлений лексемами на позначення запаху квіток (*ароматный*) або запаху самої рослини (*душистый, freshsmell*), наприклад, *акация* – кустарник или дерево сем. мотыльковых, дерево, часто разводимое у нас на юге, дающее большие гроздья ароматных белых цветов, сем. бобовых (БАС, т. 1, с. 71), *мятный* – относящийся к мяте, свойственный ей (БАС, т. 6, с. 1456); *мята* – многолетнее травянистое душистое растение из сем. губоцветных, используемое в медицине, парфюмерии и кондитерском производстве (БАС, т. 6, с. 1453), *mint* – a small plant with green leaves that have a fresh smell and taste and are used in cooking (LD). Для *тюльпана, лаванды* в структурі дефініцій у тлумачних словниках російської та української мови не подано позначення запаху, наприклад, *лавандовый* – относящийся к лаванде, свойственный ей; *лаванда* – вечнозеленый кустарник или полукустарник из сем губоцветных, из соцветий которого добывается эфирное масло (БАС, т. 6, с. 11). У словнику англійської є вказівка на запах (strong pleasant), наприклад, *lavender* – a plant that has grey-green leaves and purple flowers with a strong pleasant smell (LD).

Власне лексеми запаху представлені описово, або позначенням синонімів, іноді з вказівкою на інтенсивність запаху, наприклад, *вонючий* – дурно пахнущий, зловонный (БАС, т. 2, с. 651), *ароматный, ароматичный* – издающий, распространяющий аромат (в 1-м знач.); душистый (БАС, т. 1, с. 186), *пахучий* – сильно пахнущий, ароматный, душистый (БАС, т. 9, с. 326), який має, видає сильний запах (СУМ, т. 6, с. 101), *одуряющий* – помрачающий сознание; опьяняющий (БАС, т. 8, с. 722).

У структурі дефініцій на позначення *тварин* перцептивної ознаки запаху не було представлено, наприклад, *щенячий* – относящийся к щенку (в 1-м знач.); *щенок* – детеныш собаки, а также волчицы, лисицы и т. п. (БАС, т. 17, с. 1672), *кошачий* –

относящийся к кошке, принадлежащий ей (БАС, т. 5 с. 1554); *кошка* – домашнее животное, ловящее мышей и крыс (БАС, т. 5, с. 1558). Те ж саме і стосується місця запаху, наприклад, *болотный* – относящийся к болоту (в 1-м знач.); произрастающий, живущий на болоте; *болото* – илистое топкое место, часто со стоячей водой, кочками, покрытыми травой, заросшее тростником, мхом и т. п. и отличающееся зыбкостью и нездоровыми испарениями (БАС, т. 1, с. 551), *bog* – an area of low wet muddy ground, sometimes containing bushes or grasses (LD), *конюшенный* – относящийся к конюшне (БАС, т. 5, с. 1374), *конюшня* – специальное помещение, строение для лошадей || Простореч. О загрязненном, запущенном помещении (БАС, т. 5, с. 1375).

Лексеми, які стосуються *запаху диму та сигарет*, є малоінформативними, оскільки, позначені відсилкою один до одного та не подають визначення, за яким можна ідентифікувати об'єкт, наприклад, *табачный* – относящийся к табаку (в 1-м знач.), свойственный ему (БАС, т. 15, с. 10), *табак* – травянистое растение сем. пасленовых, в листьях которого содержится никотин (БАС, т. 15, с. 6), *никотин* – наркотическое вещество, содержащееся в табаке, *никотиновый* – относящийся к никотину, содержащий никотин (БАС, т. 7, с. 1316), *нікотин* – отруйна наркотична речовина, що міститься в тютюні (СУМ, т. 5, с. 423).

Лексема на позначення *парфумерії одеколонный* представлена позначенням запаху (*душистый*) або відсилкою до прототипового запаху (*smells slightly of flowers or plants*) наприклад, *одеколон* – спирто-водный раствор душистых эфирных масел, являющийся гигиеническим и освежающим средством (БАС, т. 8, с. 662), спирто-водный розчин запаших ефірних масел, що є парфумерним, гігієнічним та освіжаючим засобом (СУМ, т. 5, с. 624), *cologne* – a liquid that smells slightly of flowers or plants, that you put on your neck or wrists (LD).

Висновки. Психолінгвістичні дослідження показали, що значну частину прикметників, людина сприймає через перцептивні канали, однак вони не маркуються в дефініціях тлумачних словників.

Дефініції з перцептивною ознакою, особливо сприйняттям запаху, у тлумачних словниках найчастіше будуються через синонімію, відсилку до прототипу, позначенням інтенсивності або суб'єктивної оцінки. Ми відібрали більше 100 прикметників і розподілили ці прикметники за референтними властивостями на тематичні групи «*фрукти та ягоди*», «*овочі*», «*напої*», «*тварини*», «*хімічні речовини*», «*їжа*», «*парфумерія*», «*рослини*» та власне групу на позначення запаху. У структурі дефініцій на позначення *хімічних речовин* ми виявили значну кількість лексем на позначення запаху (лексеми суб'єктивної оцінки, вказівка на прототип, вплив на людину). Тематична група «*рослини*» також вербалізує перцептивну ознаку «запах» позначенням аромату квіток чи самої рослини. Дефініції інших груп (*овочі*, *фрукти*, *їжа*, *напої*) майже не експлікують цю ознаку, або вона представлена у незначній кількості. Більшість дефініцій не вербалізують ознаку запаху, хоча вона є релевантною для ідентифікації об'єктів і їх кращого розуміння. Таким чином, дефініції стають малоінформативними і не показують

кореляцію між лексикографічним описом та психолінгвальною реальністю.

Література:

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. Москва : КомКнига, 2005.
2. Жуйкова М.В. Лінгво-психологічна характеристика прикметників та проблема їх лексикографічного опису. *East European Journal of Psycholinguistics*. 2018. Vol. 5. № 1. P. 119–133.
3. Колбнева М.Г., Александров Ю.И. Органы чувств, эмоции и прилагательные русского языка : Лингво-психологический словарь. Москва : Языки славянских культур, 2010.
4. Miller G.A., Johnson-Laird Ph.N. Language and Perception. Cambridge (Mass.), 1976.

Лексикографічні джерела:

- СУМ – Словник української мови: в 11 т. Київ : Наукова думка, 1970–1980.
- БАС – Словарь современного русского литературного языка : в 17 т. Ленинград : Изд-во Академии наук СССР, 1950–1965.
- LD – The Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <http://www.ldoceonline.com/> (дата звернення: 02.12.2019).

Yodlovska A. Lexicographical description of adjectives with perceptual sign

Summary. Perception includes the information about the ontology of being received by man through the cognitive mechanisms of consciousness. Perceptual vocabulary plays an important role in shaping the linguistic picture of the world. The article analyzes and compares experimental information and lexicographic descriptions of adjectives in Ukrainian, Russian and English dictionaries. A psycholinguistic study found more than 7,000 units related to a particular type of sensation. Thus, a psychological experiment has shown that a considerable part of adjectives denotes the signs that a person perceives through perception. Respondents defined more than 100 adjectives, which express smells that speakers perceive. Particular attention in our work is given to the perception of smell, as it is a complex mode that does not have the means to objectify. It is mostly used by intensity adjectives (sharp) or subjective judgment from the recipient's point of view (pleasant, unpleasant). Definitions in the interpretative dictionaries are most often constructed through synonymy or internal references, which results in a little informative vocabulary.

We identified referents for adjectives from the surveys that denote perceptual sign “smell” and divided them into specific thematic groups, such as “*fruits and berries*”, “*vegetables*”, “*drinks*”, “*animals*”, “*chemicals*”, “*food*”, “*perfumery*”, “*plants*” and the designation of smell. We have seen that lexicographers do not always use the perceptual feature in vocabulary definitions, although it is relevant and helps to understand the object better. Many adjectives with perceptual sign of smell are not marked in the dictionary definitions. Studies of perceptual vocabulary are relevant because there is a problem of explaining the semantics of words with a sensory component.

Key words: mode “smell”, definition, lexical meaning, psycholinguistic experiment.